

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over geannoteerde agenda voor de informele Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur- en Sportraad (OJCS-raad) (Cultuur) op 27 en 28 februari 2018 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 285).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de OJCS-raad op 27 en 28 februari 2018 in Sofia. Hier hebben de leden nog een aantal vragen over.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Nederlandse inzet ter voorbereiding op de informele OJCS-raad over cultuur. Met het kabinet beschouwen deze leden de Europese Unie als een gemeenschap van waarden en onderschrijven zij de betekenis van cultuur en cultureel erfgoed in dit verband. Wel hebben deze leden nog enkele nadere vragen over de Nederlandse inzet.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele OJCS-raad over cultuur. Het is positief dat het cultuurbeleid op de Europese agenda staat, maar deze leden hebben wel enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele OJCS-raad over cultuur.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het standpunt van het kabinet over de geannoteerde agenda voor de informele OJCS-raad.

Cultuur

De leden van de VVD-fractie vragen welke kansen het kabinet ziet op het terrein van Europese samenwerking op het gebied van cultureel erfgoed. Kan het kabinet aangeven op welke wijze zij invulling gaat geven aan de door het Bulgaarse voorzitterschap gehanteerde term «Europese waarden»? Heeft het kabinet al een beeld welke mogelijke acties hieromtrent zouden kunnen worden genomen en welk budget hiervoor wordt gereserveerd? Kunnen hier bindende acties uit voortkomen? De leden lezen dat de Nederlandse inzet aandacht zal besteden aan de kabinetsinzet om de Nederlandse identiteit herkenbaar te laten blijven in een internationale inbedding. Deze leden zijn fervent voorstander van het verankeren van Nederlandse tradities, waarden en vrijheden in het onderwijs, maar onderstrepen dat zij geen voorstander zijn van Europese bemoeienis met de inrichting van het nationale curriculum in het onderwijs. Kan het kabinet bevestigen dat Europa geen taak heeft om zich te bemoeien met hoe lidstaten aandacht besteden aan burgerschap en dat dit een nationale aangelegenheid is?

Voorts vragen de leden welke concrete mogelijkheden er momenteel zijn om de mobiliteit van specifiek jongeren binnen Europa te bevorderen. Aangezien Nederland de initiatieven van de Europese Commissie ondersteunt, zijn zij benieuwd over welk programma dit gaat.

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat de Europese Commissie niet helder aangeeft wat zij verstaat onder een «Europese identiteit». Deze leden onderschrijven de inzet van het kabinet om de Nederlandse identiteit herkenbaar te laten blijven in een sterke internationale inbedding. Deze leden vinden het van belang, gelet op het internationale krachtenveld, dat de gemeenschappelijke waarden nader worden uitgewerkt in een Raadsaanbeveling.

De leden vragen het kabinet op welke wijze de resultaten van de Creative and Cultural Sectors Guarantee Facility zullen worden geëvalueerd, voordat van uitbreiding sprake kan zijn. In dit verband vragen deze leden

tevens waarom Nederlandse banken geen mogelijkheid zien om gebruik te maken van deze garantiefaciliteit.

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat het kabinet in de geannoteerde agenda bijna niet ingaat op de vragen van het Bulgaars voorzitterschap, maar wel het initiatief van dit voorzitterschap verwelkomt om de betekenis van cultuur voor de Europese Unie aan de orde te stellen. Cultuur is, volgens het kabinet, namelijk bij uitstek geschikt om uitdrukking en betekenis te geven aan de waarden van de Europese Unie. Kan het kabinet alsnog ingaan op vragen van voorzitterschap? Welke concrete actie kan het kabinet ondernemen om cultuur beter te positioneren om uitdrukking te geven aan de genoemde waarden van Europese Unie? Hoe kan het potentieel van jongeren benut worden, zo vragen deze leden.

De leden constateren voorts dat het kabinet vooral op het terrein van het (behoud van) cultureel erfgoed grote kansen ziet voor Europese samenwerking. Is het kabinet het met deze leden eens dat de kracht van de Europese Unie zit in gelijkenissen, maar ook in de diversiteit? Deelt het kabinet tevens de mening van deze leden dat kunstenaars bij uitstek kunnen reflecteren op deze gelijkenissen en diversiteit? Zijn kunstenaars daarbij ook niet goede ambassadeurs voor hun land? Is het kabinet bereid, om naast de kansen die zij ziet op het gebied van cultureel erfgoed, ook de rol van kunstenaar in te brengen bij de informele OJCS-raad? Ziet het kabinet kansen door bijvoorbeeld de uitwisselingsprogramma's, naast bestaande financieringsprogramma's en Europese initiatieven, voor kunstenaars uit verschillende sectoren te versterken, zo vragen deze leden.

Is in dit kader extra inzet op uitwisseling tussen *grassroot* kunstenaars en initiatieven die juist dicht op de samenleving zitten een mogelijkheid?¹ Is het kabinet bereid om te bezien welke rol Europa hierin kan betekenen en dit onderwerp op de informele OJCS-raad te bespreken, zo vragen de leden.

De leden vragen tevens of, naast het belang van de kunstenaars, ook de positie van de kunstenaars kan worden ingebracht. De Minister heeft bij het wetgevingsoverleg over cultuur d.d. 13 november 2017 aangegeven dat de arbeidspositie van kunstenaars een belangrijke prioriteit is.² Zijn hier in Europees verband mogelijkheden voor en kunnen we van andere Europese landen leren? In Ierland is er bijvoorbeeld een wet aangenomen die, dankzij een uitzondering op het mededingingsrecht, de mogelijkheid biedt voor kunstenaars om collectief te onderhandelen. Dit is iets wat de motie van de leden Ellemeet en Asscher ook beoogt en in de uitvoering te maken krijgt met Europese regelgeving.³

De leden van de SP-fractie lezen dat het versterken van het gevoel «bij Europa te horen» onderdeel is van de culturele agenda. Dat lijkt deze leden de omgekeerde wereld. Vanuit een gemeenschappelijke identiteit wordt daaraan uitdrukking gegeven door kunstzinnige en culturele uitingen, het lijkt de leden niet de bedoeling door kunst en cultuur kunstmatig dit gevoel te creëren. Genoemde leden zouden daarom graag van het kabinet willen horen waarom het wel noodzakelijk zou zijn een gemeenschappelijke identiteit te versterken wanneer deze identiteit er niet of nauwelijks is. Dit komt verder tot uitdrukking in de versterking van de

¹ Er vindt culturele uitwisseling tussen *grassroot* kunstenaars en initiatieven uit Nederland met Europese instellingen plaats, gefinancierd uit reguliere middelen. De huidige middelen en plekken zijn echter zeer beperkt.

² Verslag van een wetgevingsoverleg, gehouden op 13 november 2017, over de vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2018, onderdeel cultuur, Kamerstuk 34 775 VIII, nr. 55.

³ Motie van de leden Ellemeet en Asscher over de onderhandelingspositie van zzp'ers, Kamerstuk 34 775 VIII, nr. 19.

Europese nieuwszender Euronews, waar de Europese dimensie versterkt moet worden. Deze leden maken zich ernstige zorgen over het opdringen van de «Europese waarden en cultuur», terwijl er ondertussen steeds minder wordt geïnvesteerd in de Nederlandse publieke omroep, waardoor hier kritische onderzoeksjournalistiek steeds verder onder druk komt te staan. Dit, zo stellen de leden, helemaal in relatie tot de Taskforce EUvsDisinfo waar een Europese overheidsinstantie vrije journalistieke pers beoordeelt. Hoe dat strookt met westerse waarden is genoemde leden nog steeds een groot raadsel.

De leden van de SGP-fractie vragen of het kabinet wil aangeven of de aarzelingen die ten aanzien de mededeling van Europese Commissie over een Europese cultuur bestonden⁴ onverkort aanwezig blijven als het gaat om de teksten die het Bulgaarse voorzitterschap verspreidt. Zo nee, waarin zijn de verschillen gelegen?

De leden vragen wat de opvatting van het kabinet is over de functionalistische benadering van cultuur die het Bulgaarse voorzitterschap huldigt, waarin cultuur vooral een strategisch instrument vormt om Europese belangen te dienen. In hoeverre kan vanuit die benadering voldoende recht gedaan worden aan de intrinsieke waarde van cultuur in de verschillende lidstaten?

De leden vragen het kabinet om een reactie op de veronderstelling in de agenda van het voorzitterschap dat versterking van Europese cultuur in beginsel op het niveau van de Unie moet gebeuren, in samenwerking met alle lidstaten. Deelt het kabinet de mening dat juist het domein cultuur zich bij uitstek leent voor samenwerking tussen een beperkter aantal lidstaten, in wisselende samenstellingen, naar aanleiding van concrete aangelegenheden?

De leden constateren dat het kabinet een willekeurige selectie kiest van een aantal waarden, namelijk tolerantie, vrijheid van meningsuiting en sociale cohesie. Deze leden vragen hierop een toelichting en vragen waarom niet bijvoorbeeld waarden als verantwoordelijkheid en gelijkwaardigheid worden genoemd. Eveneens vragen zij hoe het mogelijk is op EU-niveau te gaan werken aan het bevorderen van Europese waarden, terwijl niet duidelijk is wat daaronder wordt verstaan.

De leden vragen wat het kabinet van de veronderstelling vindt dat het aan de EU of aan lidstaten zou zijn om een EU-gevoel te kweken bij burgers. Is het kabinet ook van mening dat dit geen doelstellingen moeten zijn van nieuwe plannen en maatregelen, maar hooguit een onbedoeld gevolg en dat de inzet zich dient te richten op goede praktische samenwerking tussen lidstaten, zo vragen de genoemde leden.

II Reactie van het kabinet

⁴ Kabinetsreactie op de mededeling van de Europese Commissie «De Europese identiteit versterken via onderwijs en cultuur» (COM (2017) 673), Kamerstuk 22 112, nr. 2443.